

ANTE KALOGJERA (30. KOLOVOZA 1931. – 20. SVIBNJA 2020.)

Dana 20. svibnja 2020., u 88. se godini blago u njegovu stanu u Šibeniku ugasio život prof. dr. sc. Ante Kalogjere, vrsnog sveučilišnog profesora i znanstvenika, geografa, metodičara, prostornog planera, umirovljenog djelatnika Odjela za geografiju Sveučilišta u Zadru i člana Hrvatskoga geografskog društva u Zadru. Umirovljen istekom mjeseca rujna 2001. godine, još je nekoliko godina aktivno surađivao u geografskom radu.

Rođen je 30. kolovoza 1931. u Korčuli, na istoimenom otoku, gdje je završio osnovnu i započeo srednju školu, ali je za vrijeme ratne okupacije 1943. i 1944. školovanje bilo prekinuto. Nakon završetka dvaju razreda srednje škole u Korčuli, krajem 1946. preselio se u Zagreb kod rodbine jer ga, uz još troje djece, otac nije mogao uzdržavati. Završio je gimnaziju 1952. godine i upisao se na Prirodoslovno-matematički fakultet, na studij geografije, gdje je kao izvrstan student bio demonstrator i počeo objavljivati radove u stručnim publikacijama. Odmah je postao i aktivni član Hrvatskoga geografskog društva, pa je 2017. zaokružio šezdeset pet godina članstva u toj strukovnoj udruzi. Godine 1957. diplomirao je u klasi akademika Josipa Roglića na temi *Evolucija reljefa otoka Korčule* opredijelivši se time za osnovno usmjerenje u fizičkoj geografiji, iako je u kasnijem radu sveobuhvatno proučavao geografsku stvarnost pojedinih dijelova Hrvatske.

Premda mu je bilo ponuđeno mjesto asistenta na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu, zbog obiteljskih razloga preselio se u Split zaposlivši se u tadašnjem Urbanističkom birou gdje je obavljao poslove geografa analitičara do odlaska na odsluženje vojnog roka. U tom je razdoblju izradio više stručnih radova za potrebe prostorno-planskih dokumenata te je time doprinio afirmaciji geografske struke u planiranju prostora. Po povratku iz vojske predavao je zemljopis na Učiteljskoj školi u Šibeniku i predmet Regionalna geografija na Višoj pedagoškoj školi Split – Centar Šibenik, položio stručni ispit te započeo objavljivati u znanstvenim publikacijama („Stanovništvo i gospodarstvo otoka Prvića“, *Geografski glasnik*, 1959.).

Na Pedagoškoj akademiji u Šibeniku djelovao je od 1962. godine, najprije kao predavač, a od

1965. u zvanju profesora više škole. Doktorsku disertaciju pod naslovom *Otok Korčula – regionalna studija* uspješno je obranio (pod mentorstvom akademika J. Roglića) na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u veljači 1964. Nakon dvije godine prešao je na Pedagošku akademiju u Splitu na kojoj je predavao kolegije Fizička geografija, Regionalna geografija Svijeta, Stanovništvo i Metodika nastave geografije te vodio stručnu geografsku praksu studenata. U to vrijeme surađivao je i na znanstvenom projektu *Procesi geografskog zoniranja u primorju s temama Otok Korčula i Kninsko-drniška zagora* (voditelj: J. Roglić, 1962. – 1966.).

Na natječaju talijanske vlade 1970. dobio je stipendiju za specijalizaciju u Italiji gdje je boravio godinu dana na više znanstvenih ustanova (*Istituto per urbanistica* Roma i dr.) i upoznao složenu geografsku problematiku te zemlje. Koristeći iskustva geografa planera, unaprijedio je prostorno-planerska motrišta geografskog izučavanja na primjerima talijanskih regija i gradova. Više godina surađivao je s hrvatskim urbanističkim ustanovama (Urbanistički zavod Dalmacije Split, Zavod za urbanizam općine Šibenik, Plan Šibenik i dr.). Više godina predavao je predmet Geografski aspekti revitalizacije građevinskog nasljeđa kao vanjski suradnik na poslijediplomskom studiju *Zaštita i revitalizacija građevinskog nasljeđa* na Arhitektonskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Godine 1972. izabran je u zvanje docenta na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu te je, uz rad na Pedagoškoj akademiji u Splitu, preuzeo i geografske kolegije na Ekonomskom fakultetu u Splitu i ekonomskim studijima u Dubrovniku (premda je to bilo veliko opterećenje, ta predavanja održavao je do 1974. zbog nedostatka odgovarajućeg kadra u zemlji). Studij geografije na Pedagoškoj akademiji u Splitu ukinut je 1976., ali je predavanja održavao do 1978. Integracijom Pedagoške akademije u Splitu u Filozofski fakultet u Zadru vodio je predmet Geografija turizma na studiju turizma u Zadru, kao i predmet Metodika nastave prirode i društva na studiju razredne nastave. Bio je uključen i u poslijediplomski studij Pomorstvo istočne obale Jadrana na Filozofskom fakultetu u Zadru kao mentor (dva doktoranda), ispitivač i član povjerenstava. Godine 1982. izabran je za direktora RO Filozofski fakultet u Zadru i tu funkciju obnašao je do 1985. Istodobno je surađivao na znanstvenom projektu *Morfološko izučavanje Jadranskog bazena s temom Prostor srednjeg Jadrana Šibenik – Lastovo* (1972. – 1975., voditelj J. Roglić).

U zvanje izvanrednog profesora izabran je na Filozofskom fakultetu u Zadru 1983. godine. Godine 1985. prešao je na novootvoreni Prirodoslovno-matematički fakultet u Splitu, gdje je predavao geografske predmete Metodiku nastave geografije i Osnove geografije. Godine 1988. na Geografskom odsjeku PMF-a u Zagrebu stekao je zvanje redovitog profesora (prvi izbor). Istodobno je sudjelovao u znanstvenom projektu *Znanstvene osnove dugoročnog društveno-ekonomskog razvoja Dalmacije do 2000. godine s temom Prirodne karakteristike i obilježja Dalmacije* pri Ekonomskom institutu u Splitu. Kasnije je bio voditelj multidisciplinarnog projekta *Split 1880. – 1941.* (1991. – 1996.) i nositelj teme *Demografske karakteristike splitske regije*. Osnivanjem Odsjeka za geografiju na Filozofskom fakultetu u Zadru vratio se 1994. u stalni radni odnos na

toj ustanovi gdje je ostao do umirovljenja. Vodio je kolegije Fizička geografija (Geomorfologija, Klimatologija, Hidrogeografija) i Osnove kartografije. Godine 1999. stekao je zvanje redovitog profesora u trajnom zvanju. Postupno je do umirovljenja prepuštao dio nastave mlađim suradnicima asistentima, ali se angažirao na poslijediplomskom studiju Povijest jadranskog pomorstva na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta u Zadru (od 2000.; voditelj M. Kozličić), a od 2002. na PDS-u Geografske osnove litoralizacije Hrvatske na Odsjeku za geografiju/zemljopis Filozofskog fakulteta u Zadru (od 2003. Odjel za geografiju Sveučilišta u Zadru) i vodio predmet Geomorfološka obilježja Jadrana i primorskog krša Hrvatske. Od 1996. do 2006. surađivao je na znanstvenoistraživačkom projektu *Geografske osnove razvoja malih hrvatskih otoka* i potom, 2006. – 2014., na projektu *Geografske osnove razvoja litoralnih regija Hrvatske* (voditelj D. Magaš). Od 1996. do 2013. bio je član uredništva (1999. – 2000. i pomoćnik glavnog urednika) znanstvenog časopisa *Geoadria*. Zahvalnicu za uspješan rad i unaprjeđenje geografske struke 1996. godine te priznanje Federik Bartolačić Grisogono za unaprjeđenje geografije kao znanosti dalo mu je 2002. Hrvatsko geografsko društvo Zadar, čiji je član bio od 1995.

U svom dugogodišnjem plodnom nastavničkom i znanstveno-istraživačkom radu prof. dr. sc. A. Kalogjera objavio je više od 70 znanstvenih i stručnih radova, vodio oko 80 diplomskih radova, bio član brojnih organizacijskih i počasnih odbora kongresa i znanstvenih skupova te sudjelovao s referatima na više međunarodnih i domaćih znanstvenih skupova. Od 1994. do 1999. bio je predsjednik Povjerenstva za polaganje stručnog ispita za zvanje nastavnika i profesora geografije te učitelja za predmet Priroda i društvo, a od 1999. do 2003. član Matičnog odbora za područje prirodnih znanosti – polje geoznanosti. Uz znanstveno-nastavni rad, aktivno se od mladosti bavio filatelijom prikupivši jednu od najbogatijih zbirki poštanskih maraka s prikazima brodova u Hrvatskoj.

Svojim prinosima surađivao je, osim u ustanovama u kojima je bio zaposlen, i u Geografskom institutu Sveučilišta u Zagrebu, Ekonomskom institutu u Splitu, Urbanističkom zavodu Dalmacije u Splitu, Zavodu za urbanizam Općine Šibenik, Leksikografskom zavodu *Miroslav Krleža*, Grupi UN-a za projekt Gornji i Južni Jadran, Savjetu za naučni rad SR Hrvatske, Školskoj knjizi Zagreb, HAZU, Mediterranean Action Plan Split itd.

Znanstvene i stručne radove objavljivao je u publikacijama i časopisima: *Hrvatski geografski glasnik* (Zagreb), *Geographica Iugoslavica* (Ljubljana), *Abruzzo* (Roma), *Radovi geografskog instituta Sveučilišta u Zagrebu*, *Radovi Pedagoške akademije Split*, *Geoadria* (Zadar), *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, *Geografski horizont* (Zagreb), *Zemlja i ljudi* (Beograd) te zbornicima: *Zbornik otoka Korčule*, *Pašmanski zbornik*, *Benkovački zbornik*, *Rapski zbornik*, *Rogoznički zbornik* i dr.

Autor je nekoliko srednjoškolskih udžbenika te poglavlja u knjigama (*Geografija SR Hrvatske* i dr.). Recenzirao je više znanstvenih i stručnih radova, udžbenika i studija. U hrvatskoj geografskoj praksi u drugoj polovini 20. i u osvit 21. stoljeća ostat će u sjećanju kao marljiv i ustra-

jan pedagog, vrstan metodičar, strog i pravedan nastavnik i neumoran istraživač i znanstvenik. Svojim prelaskom na novoosnovani Odsjek za geografiju na Filozofskom fakultetu u Zadru, u svojih posljednjih sedam godina aktivnog staža, značajno je pridonio početku rada i afirmaciji tog Odsjeka, njegovu prerastanju u Odjel za geografiju Sveučilišta u Zadru i razvoju geografije u Hrvatskoj. Ostavivši iza sebe mlade suradnike, omogućio je kvalitetno odvijanje nastave Fizičke geografije i Kartografije na zadarskom studiju geografije. Nakon umirovljenja ostao je i dalje vanjski suradnik i na obnovljenom Sveučilištu u Zadru sve do akademske godine 2005./06. kao mentor i nositelj pojedinih kolegija na Odjelu za geografiju i predavač na poslijediplomskim studijima.

prof. dr. sc. Damir Magaš, Odjel za geografiju

SLOBODAN ČAČE (19. TRAVNJA 1946. – 11. OŽUJKA 2020.)

Slobodana Čaču najkraće bi se moglo opisati kao pravog renesansnog čovjeka izuzetna intelekta i znatiželjna uma te snažnih kreativnih sposobnosti. U svakom je pogledu bio velik čovjek i njegov je gubitak ostavio veliku prazninu u životima svih koji su ga poznavali.

Slobodan Čače rođen je 19. travnja 1946. godine u Šibeniku u kojem je stekao osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje, nakon čega prelazi u Zadar gdje će 1968. godine završiti dvopredmetni studij povijesti i arheologije. Još u studentskim danima sudjelovao je na nekim od najvećih tadašnjih istraživanja u državi, a nakon diplomiranja povremeno je radio u Arheološkom muzeju u Zadru gdje se 1970. g. zaposlio kao kustos područne zbirke u Ninu. Na tom je položaju ostao nekoliko godina, a 1. ožujka 1974. postaje asistent na tadašnjem Filozofskom fakultetu u Zadru (današnjem Sveučilištu u Zadru), na Odsjeku (današnjem Odjelu) za povijest, i to kod istaknutog hrvatskog povjesničara Petra Lisičara. Na toj je visokoškolskoj ustanovi ostao sve do svog umirovljenja 30. rujna 2014. godine. Tijekom ak. god. 1974./1975. stručno se usavršavao na uglednom francuskom sveučilištu Université de Provence u Aix-en-Provence. Iskustva koja je ondje stekao umnogome su pridonijela njegovu daljnjem znanstvenom i stručnom razvoju. Godine 1978. promoviran je u zvanje znanstvenog asistenta (na osnovi prijavljene doktorske disertacije i objavljenog rada koji je svojim opsegom i kvalitetom bio ocijenjen ekvivalentom znanstvenog magisterija), dok je doktorat povijesnih znanosti stekao 14. veljače 1987. g. na svojoj matičnoj ustanovi u Zadru obranivši disertaciju pod naslovom *Liburnija od 4. do 1. stoljeća pr. n. e.* Iste je godine izabran u zvanje docenta i potom je redovno napredovao u stručnim i znanstvenim zvanjima, sve do izbora u najviše znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora u trajnom zvanju 2007. godine.

Kao sveučilišni nastavnik bio je izuzetno omiljen kod svojih studenata. Mnogi od njegovih nekadašnjih studenata ostvarili su zavidne karijere, bilo da su i oni sami danas profesori na brojnim hrvatskim sveučilištima, voditelji znanstvenih projekata, kustosi u muzejima i srodnim ustanovama te nastavnici u školama, bilo da su se zaposlili u drugim ustanovama i poduzećima diljem Hrvatske i inozemstva.

Svoje je znanje nesebično prenosio na brojne naraštaje mladih ljudi. K tome, rado se odazivao na pozive studenata da sudjeluje predavanjima na njihovim skupovima i jednako je rado sudjelovao u radu povjerenstava na školskim gradskim i županijskim natjecanjima iz povijesti.

Njegova su predavanja uvijek bila osobito posjećena i omiljena među studentima, a o tome koliko su bila zanimljiva svjedoči i to da su im prisustvovali i studenti drugih studijskih grupa. Bilo da je predavao u učionici ili prenosio svoje znanje i iskustva manjim grupama (npr. tijekom arheoloških istraživanja), uvijek je to činio pristupačno, povezujući činjenice iz prošlosti s nekim suvremenih događajima ili osobama. Svako njegovo predavanje bilo je virtuozan spoj znanja i

znanosti s jednostavnim izričajem, duhovi-tim i nenametljivim pristupom, širokim rasponom tema, a koje su na prvi pogled bile međusobno vrlo različite i prividno nepovezane, da bi na kraju predavanja svima postalo jasno da su sve one vodile veličanstvenom finalu kojim se zaokružila cjelina o kojoj je govorio.

Predavao je brojne predmete iz starovjekovne povijesti, i one obavezne (npr. Opća povijest staroga vijeka, Povijest Grka i Rimljana i Primitivna društva i rane civilizacije te Hrvatske zemlje u starom vijeku kojim je prvi u hrvatski visokoškolski sustav uveo podučavanje starovjekovne povijesti nacionalnoga prostora) i one izborne (npr. Rimska dominacija u Iliriku 168. – 35. g. pr. Kr., Političko uređenje naroda sjeverozapadnog Ilirika, Helenizam na Jadranu i brojne druge). Osim predmeta koji su se bavili starovjekovnim temama, prof. Čače studente je upoznao i s općom teorijom povijesne znanosti te metodologijom znanstvenog istraživanja.

Predavao je starovjekovnu povijest i studentima drugih zadarskih studijskih grupa. Tako je na studijima arheologije te grčkog i latinskog jezika i književnosti predavao predmet Povijest Grka i Rimljana, a na Visokoj učiteljskoj školi, kasnijem Odsjeku za učitelje i odgojitelje, Povijest starog vijeka. Održavao je nastavu i na drugim sveučilištima, i u zemlji i u inozemstvu: na studiju povijesti na Hrvatskim studijima (današnjem Fakultetu hrvatskih studija) Sveučilišta u Zagrebu te na studiju arheologije Sveučilišta u Ljubljani. Također, kao nastavnik i mentor sudjelovao je u radu nekoliko poslijediplomskih studija, ponajprije na Sveučilištu u Zadru (na studijima Povijest hrvatskog pomorstva, Jadran – poveznica među kontinentima i Arheologija istočnog Jadrana), ali i na studiju Kultura istočne jadranske obale Interuniverzitetskog centra u Dubrovniku te na Hrvatskim studijima u Zagrebu. Mentorirao je nekoliko magistarskih i doktorskih radova, a svi su njegovi nekadašnji magistrandi i doktorandi danas istaknuti hrvatski znanstvenici i sveučilišni nastavnici. No bio je mentorom i u neformalnom smislu, pomažući i savjetujući brojne studente i poslijediplomande; i ja sam bila jedna od onih koji tada formalno nisu bili njegovi studenti, ali kojima je proširio vidike. Iz naših tadašnjih diskusija rodila se ideja o tome što bi moglo biti moje diplomsko istraživanje, što me je u konačnici usmjerilo k jednom od meni i danas bliskih istraživačkih područja.

Njegovi znanstveni interesi bili su vrlo brojni, a obuhvaćali su teme iz klasične antičke povijesti i socijalne povijesti, arheologije, povijesne toponimije i antroponimije te raznih drugih područja. Ipak, protopovijest i rana antika istočne obale Jadrana, i to prije svega liburnskog prostora, bili su stalno u središtu njegovih istraživačkih interesa, jednako kao i iscrpne analize vijesti grčkih i rimskih antičkih pisaca – ponajviše Plinija, ali i Strabona i drugih – kao i kasnijih autora, poput Anonimnog Ravenjanina ili Konstantina Porfirogeneta. Rezultate istraživanja priopćavao je na domaćim i inozemnim skupovima te objavljivao u većem broju znanstvenih i stručnih radova (knjiga i članaka), o čemu svjedoči priložena bibliografija.* Njegovi su znanstve-

* U časopisu *Miscellanea Hadriatica et Mediterranea* Odjela za povijest Sveučilišta u Zadru, 7, 2020, 243–252

ni radovi bili i ostali uzor kolegama i mladim naraštajima jer ih odlikuju sve vrline znanstvene metodologije i kvalitetnog izražavanja: sustavnost i temeljitost analize i izlaganja, primjerenost, ali i inovativnost metoda, smisao za detaljnu analizu, interdisciplinarnost pristupa, argumentirano i jasno iznošenje zaključaka te stvaranje sinteza. S druge strane, zbog njegove ogromne erudicije, njegovi su radovi bremeniti sadržajem tako da će nerijetko slabije upućenom čitatelju biti potrebno nekoliko se puta navraćati na istu rečenicu kako bi u potpunosti shvatio svu kompleksnost njezine poruke. No, kad je rezultate svoga rada objavljivao u tiskanim i drugim sredstvima javnog priopćavanja kako bi bili dostupni i svom zainteresiranom pučanstvu, činio je to na vrlo lako razumljiv i svima pristupačan način.

prof. dr. sc. Anamarija Kurilić

